

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 656.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245213572576/facsimile.pdf> (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Syttende Aarhundrede

og tænkte, og holde sig til hvad de gjorde paa den store Skueplads, og den saakaldte Apostolske Keiser maa da nøies med det Eftermæle, at han gjorde hvad han kunde til at udrydde baade aandelig, borgerlig og videnskabelig Frihed i Tydskland, og havde, skjøndt han var en Stakkel, nær slumpet til at gøre en stor Ulykke, men naaede dog kun at formærke sine Arvelande. Gothe-Kongen derimod, som forhindrede den store Ulykke, vidste at indskyde selv sine Fjender Høiagtelse, og faldt midt paa den store Løbebane i sin blomstrende Alder, ham skylder hele Menneskeheden et høitovligt Eftermæle, og ham skulde det velforligte Norden reise et levende Mindes-Mærke i en Nordisk Høiskole, hvor Menneske-Aanden kunde gøre sine Kæmpe-Skridt paa den Konge-Vei til Menneske-Livets Oplysning, som det haardnakkede Slag om Landeveien ved Lützen dog egenlig gjaldt og holdt aaben. Gustav var en Broder til »Didrik af Bern,« hvis egen Skade det blev, at han, ligesom Theodorik, forelskede sig i det Romerske Væsen, som han dog traadte under Fødder, og det var Synd at misunde Svenskerne hvad de vandt i Tydskland, som kun var Lidt mod hvad de tabte; men den Tydske Høiskole-Frihed var ikke for dyrekiøbt med Gustav Adolphi's Blod, og skjøndt Axel Oxenstierner mest havde Sverrigs Ære og den Svenske Adels Glands for Øie, virkede han dog med en Storhed, Standhaftighed og Klarhed, som i Verdens Beundring kun fik hvad de fortjende, i hans Ophøielse (1645) til Greve af Sødermøre (i Bieking) kun en daarlig Belønning, og i Dronning Christines Unaade en endnu daarligere Tak*).

Medens Sverrig saaledes opsvang sig til en Landmagt af første Rang, opvoxde Holland til en ligedan Sømagt, og skjøndt de derved begge sprængte sig, var dog Hollands Virksomhed i det Hele ligesaa uundværlig for den Protestantiske Christenhed, som Sverrigs Kæmpeskridt i det enkelte Tilfælde, og i det Syttende Aarhundrede maa derfor Menneske-Aanden skjenke Nederlænderne langt mere Deeltagelse end de nogensinde har skienket den.

Vi har seet, hvorledes Holland og Seeland under Vilhelm af Nassau-Oranien kom til at staae i Spidsen for et Nederlandsk Forbund, som tappert forsvarede sig mod hele Spaniens Magt, og skjøndt det først var ved den Westphalske Fred, Philip den Fjerde bekiendte Træidommens Afmagt

*) Geijers Svenske Historie III. 395—96. 405. 418—20. 448—50.